

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע דרס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאור שבת אורה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
חשיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

שמיני

מסורת אבות

ביאורים, מוסר והנהגות הנלמדים מפרקי אבות (פרק א)

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר: משנה זו השנויה בסוף סנהדרין נוהגים לאומרה כהקדמה לפרקי אבות, וכבר עמדו בזה מה השייכות של משנה זו רכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב למסכת אבות שכולה עניני מידות ומוסר. ויש לבאר כי הנה מסכת אבות עוסקת כולה בעניני מדות, שכל המידות שבתורה נכללו במסכת אבות, והיא המסכתא היחידה בש"ס העוסקת כולה בעניני מוסר ובדברים המסורים ללב. אדם הבא ללמוד פרקי אבות עלול לחשוב בלבו מה שייכות יש לאדם כמותו למסכת אבות! ראשית שענינים אלו קשים מאד להשיגם, כמו שאמרו בעלי המוסר שנקל יותר לדעת את כל הש"ס על בוריו מאשר לעקור מידה אחת, וביחוד המידה העיקרית של האדם שהיא קשה לו ביותר. והוא משום שצריך לך שינוי התכונות והטבע, ואיך יוכל להשיג זאת. וגם שנרמה לאדם שעניני מידות הם בבחינת מותרות, שדיין כמה שאסרה תורה, בכל הציוויים המפורשים שנאמרו בתורה עונשים עליהם, ומה לו להתייגע בעניני מידות שלא צייתה עליהם התורה. ומה עוד שהוא כבר חטא בה הרבה ונתרחק, ומה לו ולמדרגות גבוהות במידות, החשוב ביותר בשבילו לשמור עצמו מאיסור והיתר. וכנגד זה מקדימים את המשנה: כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. שיהודי ידע שהוא נצר מטעי של הקב"ה, בניס אתם לך' אלוקיכם, וכל יהודי יש לו חלק לעולם הבא שאליה הוא צריך להגיע. וכשם שדנים ומענישים בב"ד של מעלה על חטאים ועבירות, כך גם ידונו אותו על עניני מידות. (הארמון מסלונים זצ"ל)

משה קבל תורה מסיני: הטעם שהתחיל רבינו הקדוש מסכת זו בשלשלת הקבלה, לומר לך שגם המידות והמוסרים שבו המסכת לא ברו אותם חכמי המשנה מליבם, אלא אף הם נאמרו מסיני. (רבי עובדיה מברטנורא)

יסי בן יוחנן איש ירושלים אומר, יהי ביתך פתוח לרוחה, ויהיו עניים בני ביתך. רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ביקש פעם מאחד הגבירים בעירו שיתן מקום לינה לכמה בחורי ישיבה עניים שלא היה להם היכן ללון. והשיב לו אותו גביר שאין לו מקום בבית. שאלו רבי ישראל: הלא יש לך בית כה גדול. אינך יכול לפנות חדר אחד לצורך גדול זה? החל הלה מפרט את כל שימושי חדרי הבית: זה חדר שינה, וזה חדר עבודה, וזה חדר זמרה.... לימים נולד לאותו גביר בן וכשפגשו רבי ישראל סלנטר הביע את 'דאגתו' היכן יהיה מקום לבן הלא כל חדרי הבית הפוסים. נעלב הגביר ואמר: לבן שלי לא יהיה לי מקום? אמר אז רבי ישראל, עתה הבנתי כוונת התנא רבי יוסי בן יוחנן 'ויהיו עניים בני ביתך' היינו שתדמה בנפשך את העני כאילו הוא בן ביתך, ואז תיטיב עמו כראוי. (הרב הדומה למלאך)

אבטליון אומר, חכמים, הוזרוו בדבריכם: מרן החפץ חיים נפגש פעם במוסקבה עם נרבו ידוע ושוחח עמו. חתנו רבי הירש לוינסון ניסח באותו זמן מברק החוף ועשה מאמץ לחסוך במילים כדי לחסוך בהוצאות התשלום. אמר מרן החפץ חיים: תראו כמה אנשים מדקדקים בניסוח מברק וסופרים כל מילה ומילה. ולמה? משום שהם יודעים שכל מילה עולה להם כסף. אם בכסף ככה מדקדקים הבריות, על אחת כמה וכמה יש לספור כל מילה אם זה נוגע לאיסורים חמורים ופוגע גם בממונות ולפעמים גם בנפשות. (תנועת המוסר ח"ד)

שמאי אומר, עשה תורתך קבע. אמור מעט ועשה הרבה: אפשר לפרש בדרך צחות אמור מעט, אף כאשר החלטת בדעתך לישב וללמוד כמה שעות, תאמר בפ"ך רק מעט, היינו שרוצה אתה ללמוד רביעית שעה, ואחר כך עשה הרבה, תוכל ללמוד יותר ויותר, ולא יבטלך יצרך הרע, ועל זה נאמר הוי ערום ביראה להתנהג מעט בערמוניות נגד היצר הרע. (תפארת צבי)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם: מדוע צריך אהרון הכהן לכפר בחטאתו ועולתו בעד העם, הלא מיד בהמשך נאמר שעל אהרון להקריב את קרבן העם ולכפר בעדם? ויש לתרץ שבני ישראל היו את הסיבה לחטאו של אהרן, שכן הם הכריחו אותו לעשות את העגל. והנה חכמינו אמרו: "כל מי שחברו נענש על ידו אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה", יוצא שגם בחטאו של אהרן היה להם לבני ישראל חלק, נוסף על החטא שלהם עצמם. ממילא הרי כפרתו של אהרן היתה גם כפרתם של בני ישראל, על החלק שהיה להם בחטאו של אהרן. לפיכך אמר הכתוב: "ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם", קורבנותיך לא יכפרו רק עליך בלבד, כי אם גם על העם אשר גרם לחטא זה. (משך חכמה)

יודם אהרן: קבל שכר על שתיקתו ומה שכר קיבל שנתייחד עמו הדבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתוי יין" (רש"י). שמעתי מפי מרן החפץ חיים זצ"ל הסבר למה נאמר כאן בלשון זו: "יודם אהרן" ולא "ויחריש אהרן" וכדומה, לפי שבן אדם גם כשהוא מחריש אפשר להכיר את מצב רוחו מתוך הבעת פניו, אם הוא שבע רצון או רגוע, שמח או עצב וכדו', ואלו על דומם אין להכיר שום דבר ואין חיצוניותו מוכיח על תוכו כלום, ומדרגתו של אהרן בשעה זו היתה שהיה בבחינת דומם, שלא היה ניכר עליו שום שמץ של אבילות אפילו רק באיזו העוית פנים או בדומה לזה. (פרחי שושנה)

יודם אהרן: מובא בספר "מנחם ציון": בילדותי היה בירושלים יהודי שהיה מכונה ר' דוד שותק, שהיה מיוחד במידה זאת של שתיקה. קשה מאד היה להניע את שפתותיו שהיו כאבני הירחיים. פעם שאלוהו ר' דוד, איך יש לך כח לשתוק כל כך. ברם הוא השיב להם, אכן קשה עלי הדבר, וכאשר אני מתעייף משתיקה, אני נח מעט וחוזר לשתיקתי... חותני מרן רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, נקט אף הוא במידה זאת של שתיקה, והיה יחיד ומיוחד בזה. גם בתקופות סוערות ורגשות בעיר הקודש, כאשר היה קשה מאד לשמור על שתיקה, היה בולס פיו ונוצר לשונו. על מה שנאמר בתורה לאחר מיתת שני בני אהרן, "יודם אהרן" פירש רש"י, נטל שכר על שתיקתו. חותני הגאון זצ"ל פירש, כי המלה "יודם" מעידה, כי היה לו מה לדבר, אך הוא כבש דבריו ולא דיבר, על זה נטל שכר, על שהיה לו מה לומר, ובכל זאת, לא אמר.

אל תשקצו את נפשתיכם וכו' ולא תטמאו בהם, ונטמאתם בהם. ובחז"ל (יזמא ל"ט) ונטמאתם, חסר כתיב, אל תקדי ונטמאתם אלא ונטמאתם. דהיינו, מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטמטם לבו ונפשו של האדם עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ. משל למה הדבר דומה לסוחר שהיה לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי (מקום שמעבדים עורות), ולא יכול להתמקמה שם אף רגע. כי סרחון העורות עלה באפו, ויען שלא הורגל בזה מעולם, ברח לנפשו... במשך הזמן נודמן לו שירד מנכסיו והיה צריך לסגור עסק הבושם, והוכרח להחליף מסחרו ונעשה בעצמו בעל בורסקי, והנה אם מתחילה היה לו מסחר זה למפח נפש, כי לא היה יכול לסבול ריח העורות, אבל עתה כאשר התרגל במסחרו עמד וישב כל היום בחנותו ולא הרגיש בריח הסירחון, ונרמה לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה. כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה עד שלבו מתטמטם ואינו מרגיש כלל בסירחון הנבלה, ולכן צותה התורה, ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם... היינו שלא יטמא נפשו בנבלות וטרפות אפילו פעם אחת, כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהיה לו לפרוש מהן, כמו הבורסקי בסירחון העורות... (חפץ חיים על התורה)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

אשה באה לפני "רב" רפורמי ושאלה בפיה: חלב רותח גלש מן הסיד ונשפך על גבי סיד של בשר, מה הדין? אחרי עיון קל פסק ה"רב": "סיד החלב – טריפה, סיד הבשר כשר", והוא הוסיף והסביר: כל האשמה תלויה בסיד החלב, שהוא התחיל ראשון, ואילו סיד הבשר חף מכל אשמה ואין מקום להטריפו.

"ענין של טעם"

הטעם שיש פעמים שרואים שלדשע, טוב, כתב ה"ספורנו" שהוא לשתי סבות האחת הוא זכות אבות. והשנית איזה זכות שנמצא לדשע עצמו בלתי מגיע אליו שיזכה בו לחיי עולם הבא ומשלם לו בעולם הזה שאין הקב"ה מקפח שכן כל בריה.

"מפי כתבם"

הגמרא אומרת (שבת לא.) שדברי תורה נקנים רק מתוך שמחה, שמחת הלב, אם חסר לאדם את הסיפוק הפנימי זה מצב שיכול להביאו לנפילה גדולה, לכן צריך תמיד בזמן שלומדים להרגיש טעם בלימוד, להרגיש את המתקנות בלימוד התורה, וכשמרגישים טעם בלימוד זה נותן חיזוק ורחיפה להמשיך עוד ועוד. קראתי פעם לתלמיד שראיתי כי בישיבה קטנה פרח ועלה ובעלותו לישיבה גדולה נעצר בדרך העליה ושאלתי ממה נובע מצב זה. בתחילה לא קבלתי מענה מפי. אחר תקופה קראתי והארכתי עמו בשיחה שוב על מצבו עד שפתח סגור ליבו ואמר לי: כשהייתי בישיבה קטנה הייתי בתוך הסוגיא וממילא היה לי טעם להמשיך בעמלי וביגיעתי בלימוד, אך כיום פעמים אני מוצא את עצמי שחסר לי שליטה בענין הנלמד אני מרגיש שאיני יודע מספיק ומכאן אני בא ליאוש עד שאני מתפורר לגמרי. לכן הדרך הנכונה שכל יחיד ויחיד צריך לשים דגש למצוא טעם והנאה בלימודו בין רב ובין מעט, שיחפש את החלק שמרגיש שמוצא בו טעם, העיקר שיהא לו איזה אחיזה בלימוד, ומוזה יקבל חשק להוסיף עוד בעמל ויגיעה ולעלות מעלה אחר מעלה. העיקר שלא ישאיר עצמו ח"ו במצב של אינו מרוצה ממצבו... אך מרגישים טעם בלימוד? ראשית, צריך להתרגל ללמוד ללא הפסקות. לא לעשות את הלימוד קרעים קרעים, כי עיקר ההצלחה בתורה הוא כשלומדים בהמשך אחד. העצה להצליח בזה למדונו רבותינו בעלי המוסר, שיקבע לעצמו זמן מה בתחילת לימודו שבזמן זה אינו מפסיק ולומד בהמשך אחד, קביעות זו תשפיע להרגיל בהתמדה וסופה שתרבה וימשיך בלימוד ברציפות זמן הרבה. (רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל אמרי דעת)

"מקום לשאלה"

שאלה: איד יתכן שלא צריך לאכול סעודה רביעית (מלווה מלכה) במוצאי שבת?

תשובה: אם ממשיך סעודה שלישית עד לאחר השיכה אין צריך לאכול עוד סעודה רביעית (מלווה מלכה) במוצאי שבת (באר היטב)

וְדוּד מְכַרְבֵּר בְּכָל עַז לִפְנֵי ד': הרב ניסים יגן זצ"ל, סיפר בזמנו בהיותו בניו יורק פגש אדם שסיפר לו סיפור מדהים ומחזק מאד. מסופר על יהודי תמים ופשוט שחי בגטו... ובכל עת ניסה לעודד את אחיו היהודים ולהפיח רוח של חיים בתוך מחנה העבודה. בכל פעם שהייתה הזדמנות למצוות היה חוטף אותם. כאשר היו 21 איש היה דואג שיעשו קדיש, תפילות, כל מצווה שהייתה ניתנת לעשות בגטו אותו אדם היה מקיים בשמחה. הגרמנים ראו שרוח היהדות חזקה שם במחנה בזכות אותו יהודי, יותר מכל שאר המקומות בגטו. הם עשו הקידה ומתברר שיש ינקלה אחד שובב שמפיח כל הזמן רוח של יהדות בגטו. הזהירו אותו מספר פעמים שראו אותו שר ומתפלל בתוך הגטו. הזהירו אותו שאם לא יפסיק עם זה יעשו לו משפט ליג' בתוך המחנה ו"אתה תקבור את עצמך בעודך חי". הם חשבו שזה ירתיע אותו, אך האדם המשיך לרקוד ולשיר "עבדו את השם בשמחה"... הם לא הבינו מה מתרחש שם. ו"סוף סוף" יצא הפסק דין ממפקד המחנה: להביא את כל הנשים והגברים למשפט פומבי שכול האנשים יראו מה זה יהודי חוצפן ששומר מצוות ליד גרמנים. אמרו לו ליד כולם תחפור כאן את הקבר שלך! התחיל לחפור וכל הזמן היה שר: "עבדו את השם בשמחה". הגרמנים הנאצים, האכזריים והארוורים החלו להתבלבל, הם לא הבינו את מעשיו ולא עיקלו מה קורה שם! תחו בינם לבין עצמם עד כמה הוא יכול להיות עקשן? לפני המוות! הוא חופר את הקבר שלו בידיים, אמרו לו שהוא ימות חי יכסו אותו חי והוא עדיין שר: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".." טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"..." היהודי הזה המשיך לשיר, הוא רצה לפחות לקדש את החיים של אחרים במותו ולעודד אותם לפני שהוא מת. אז הוא שר ורקד בעודו חופר את הקבר. הוא סיים לחפור את הקבר והגרמנים מחכים ברנעים לכסות אותו חי. הגרמנים ציוו עליו להתפשט ולהיכנס לקבר עידום. גם זה לא הרתיע אותו. הוא הוריד החולצה, ואת שאר הבגדים, מתכוון להתכנס ערום לקבר. דבר אחד לא הסכים להוציא את הטלית קטנה... את הטלית קטן לא הסכים להוריד. החוטים המיושנים שלבש אותם כמה שנים. הגרמני ימח שימו וזכרו דרש ממנו להוציא את זה שוב ושוב והוא לא הסכים. הגרמני הרשע אמר לו תגיד לי למה אתה לא מסכים להוריד את הטלית? לפני שאני קורע אותך תסביר לי מה החוטים האלה עושים לך? אמר לו: בחוטים האלה... יש בהם את שם השם! הם מראים שיש אלוקים אשר מנהיג את העולם ולא אתה. הם מראים שיש בוס גם עליך וגם עלי. אותו אלוקים ינקום את דמי ממך!! זה מראה שיש כח עליון בשמיים גם עליכם. המפקיד לא יכל לשמוע את הגבורה האומץ והעוז הבלתי נלאים של העם היהודי ואמר לו: תתלבש מייד! ונתן לו ויזה לברוח לארצות הברית... שם פגש אותו הרב ניסים יגן וסיפר לו את הסיפור הזה.

מִפְתָּחֵי אֲוֵרֵיתָא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

השתיקה לכסיל, היא תשובתו. (מבחר הפנינים)

איש טוב מבשר טוב, ורע מכסה ומעלים. (השליה הקדוש)

לאחד מאלף תגלה סודך, סוד בשניים ישמר, בשלושה ידעוהו הכל. (הרוקח)